

WOJEWODA DOLNOŚLĄSKI

Wrocław, dnia 28 maja 2019 r.

ZP-NKWR.431.2.22.2019.PSZ

Pan
Piotr Kłag
Dyrektor
Dolnośląskiego Ośrodka
Polityki Społecznej –
Ośrodka Adopcyjnego
we Wrocławiu

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

W dniach 24 – 30 kwietnia 2019 r. na podstawie art. 186 pkt 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2018 r., poz. 998 z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą”, kontrolerzy Piotr Szafarowicz – główny specjalista, Magda Saska – inspektor wojewódzki i Edyta Kamińska – inspektor wojewódzki z Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu przeprowadzili kontrolę kompleksową w trybie zwykłym w Dolnośląskim Ośrodku Polityki Społecznej – Ośrodku Adopcyjnym we Wrocławiu przy ul. Trzebnickiej 42 – 44, zwanym w dalszej części niniejszego wystąpienia „Ośrodkiem”.

Kontrolę przeprowadzono zgodnie z zatwierdzonym w dniu 13 grudnia 2018 r. przez Wojewodę Dolnośląskiego Planem Kontroli na I półrocze 2019 roku.

Przedmiotem kontroli była ocena działalności Ośrodka w zakresie doboru rodziców adopcyjnych, kwalifikowania dzieci do przysposobienia krajowego i międzynarodowego oraz zgodność zatrudniania pracowników jednostek organizacyjnych wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z wymaganymi kwalifikacjami.

W okresie objętym kontrolą, tj. od dnia 1 stycznia 2018 r. do dnia 31 grudnia 2018 r. funkcję Dyrektora Dolnośląskiego Ośrodka Polityki Społecznej pełnił Pan Piotr Kłag, natomiast osobą odpowiedzialną za merytoryczną działalność Ośrodka Adopcyjnego była

Pani Iwona Włodarczyk – Zastępca Dyrektora do spraw adopcji. Pani Iwona Włodarczyk pełniła swoją funkcję do dnia 20 lipca 2018 r., po czym rozwiązała umowę o pracę z porozumieniem stron z powodu przejścia na emeryturę. W okresie od 21 lipca 2018 r. do 31 grudnia 2018 r. (w części okresu objętego kontrolą) i dalej do dnia 14 kwietnia 2019 r. w Dolnośląskim Ośrodku Polityki Społecznej nie było osoby zatrudnionej na stanowisku zastępcy dyrektora do spraw adopcji. Od dnia 15 kwietnia 2019 r. funkcję zastępcy dyrektora do spraw adopcji powierzono Pani Katarzynie Zbąskiej, odpowiedzialnej za merytoryczną działalność Ośrodka Adopcyjnego (*dowód: akta kontroli str. 94, 103, 104*).

W zakresie działalności Ośrodka podlegającej kontroli wydaje się ocenę pozytywną z nieprawidłowościami, której przyczyną było nieprzestrzeganie lub błędna interpretacja przepisów ustawy. Uzasadnieniem oceny jest ustalony poniżej stan faktyczny i prawny.

Postępowanie kontrolne przeprowadzono na podstawie udostępnionej dokumentacji realizowanych zadań, oświadczeń i wyjaśnień składanych przez zastępcę dyrektora do spraw adopcji oraz akt osobowych w zakresie dokumentacji potwierdzającej kwalifikacje zawodowe pracowników Ośrodka prowadzących procedury przysposobienia i/lub przygotowujących osoby zgłaszające gotowość do przysposobienia dziecka. Kontrola została odnotowana w książce kontroli Dolnośląskiego Ośrodka Polityki Społecznej pod datą 24 kwietnia 2019 r.

Ileokroć w niniejszym wystąpieniu pokontrolnym jest mowa o „rozporządzeniu w sprawie szkolenia” należy przez to rozumieć rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2011 roku w sprawie szkolenia dla kandydatów do przysposobienia dziecka (Dz. U. Nr 272, poz. 1610), lub o „rozporządzeniu w sprawie wzoru” należy przez to rozumieć rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 20 sierpnia 2015 roku w sprawie wzoru kwestionariusza wywiadu adopcyjnego oraz wzoru karty dziecka, w tym metryki prowadzenia sprawy (Dz. U. z 2015, poz. 1303).

Dolnośląski Ośrodek Polityki Społecznej – Ośrodek Adopcyjny jest publiczną jednostką organizacyjną wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej prowadzoną przez Marszałka Województwa Dolnośląskiego w ramach realizacji zadania zleconego z zakresu administracji rządowej. Na podstawie art. 241 ust. 1, w związku z art. 244 ustawy, Marszałek Województwa Dolnośląskiego utworzył ośrodek adopcyjny w strukturze organizacyjnej Dolnośląskiego Ośrodka Polityki Społecznej we Wrocławiu. Od dnia 1 lipca 2017 r. Ośrodek ma siedzibę na ul. Trzebnickiej 42 – 44 we Wrocławiu.

W okresie objętym kontrolą Ośrodek funkcjonował w oparciu o Regulamin organizacyjny nadany uchwałą nr 1723/IV/12 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 12 stycznia 2012 r. w sprawie zatwierdzenia Regulaminu Organizacyjnego Dolnośląskiego

Ośrodka Polityki Społecznej. Zgodnie z art. 157 ustawy regulamin organizacyjny ośrodka adopcyjnego winien zawierać zapisy dotyczące szczegółowych zadań ośrodka, jego organizacji oraz godzin pracy. W treści § 16 ust. 1 Regulaminu organizacyjnego nie zostały ujęte informacje, o których mowa w cytowanym powyżej artykule ustawy. Dodatkowo, w § 16 ust. 2 błędnie określono stanowisko osoby, która z mocy ustawy odpowiedzialna jest za planowanie, organizowanie i nadzorowanie pracy ośrodka adopcyjnego. Zgodnie z art. 158 ustawy ośrodkiem adopcyjnym kieruje osoba na stanowisku dyrektora. Należy więc doprowadzić do zgodności z przepisami prawa zapisy Regulaminu organizacyjnego Dolnośląskiego Ośrodka Polityki Społecznej w części dotyczącej Ośrodka (*dowód: akta kontroli str. 37 – 48, 62*).

Zgodnie z art. 162 ust. 1 ustawy Marszałek Województwa Dolnośląskiego wydał obwieszczenie z dnia 15 marca 2018 r. o ośrodku adopcyjnym właściwym do prowadzenia wojewódzkiego banku danych o dzieciach z terenu województwa dolnośląskiego oczekujących na przysposobienie. Obwieszczenie zostało ogłoszone w Dzienniku Urzędowym Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 marca 2018 r. pod pozycją 1361. Ośrodkiem adopcyjnym właściwym do prowadzenia wojewódzkiego banku danych został Ośrodek Adopcyjny Dolnośląskiego Ośrodka Polityki Społecznej we Wrocławiu z siedzibą przy ul. Trzebnickiej 42 – 44. Z racji powyższego Ośrodek, nie rzadziej niż raz na 6 miesięcy, przekazywał, za pośrednictwem Marszałka Województwa Dolnośląskiego, do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej sprawozdania z realizacji zadań wojewódzkiego banku danych w zakresie: zapytań o sytuację prawną zgłoszonego dziecka, występowania do sądu o ustalenie sytuacji prawnej dziecka, rejestracji Karty Dziecka i przekazywania jej do centralnego banku danych oraz kwalifikacji dziecka do przysposobienia międzynarodowego przez ośrodek adopcyjny prowadzący centralny bank danych (*dowód: akta kontroli str. 49, 58 – 61*).

W roku 2018 do Ośrodka zgłosiło się 470 osób, z którymi pracownicy przeprowadzili wstępne rozmowy dotyczące problematyki adopcji, obowiązujących procedur oraz wymagań stawianych kandydatom do przysposobienia dziecka. Z wyżej wymienionej grupy, 344 osoby podjęły decyzję o rozpoczęciu procedury adopcyjnej i złożyły stosowne podania do Ośrodka. Zgodnie z art. 172 ust. 5 ustawy Ośrodek przed skierowaniem kandydata do przysposobienia dziecka na szkolenie jest zobowiązany do sporządzenia wstępnej oceny dotyczącej kwalifikacji osobistych kandydata, oceny jego motywacji do podjęcia się wychowywania dziecka, a także przeprowadzenie wywiadu adopcyjnego, o którym mowa w rozporządzeniu w sprawie wzoru. W roku 2018 pracownicy Ośrodka dokonali wstępnej oceny, przed

skierowaniem na szkolenie, w stosunku do 177 kandydatów do przysposobienia dziecka. Na podstawie przedłożonej dokumentacji 35 małżeństw lub osób stanowiących grupę kontrolną, które złożyły do Ośrodka podania o wszczęcie procedury adopcyjnej po 1 kwietnia 2018 r. stwierdzono następujące:

- małżonkowie lub osoby niepozostające w związku małżeńskim składały pisemne podania o rozpoczęcie procedury adopcyjnej;
- kandydaci do przysposobienia dziecka podpisywali następujące oświadczenia: o braku współpracy z innym ośrodkiem adopcyjnym (od czerwca 2018 r. odstąpiono od odbierania tego oświadczenia), o braku lub wypełnianiu obowiązku alimentacyjnego wynikającego z tytułu egzekucyjnego, o braku ingerencji sądu w wykonywanie władzy rodzicielskiej, o zgodzie na przetwarzanie danych osobowych oraz o braku leczenia odwykowego;
- kandydaci do przysposobienia dziecka składali następujące dokumenty: informację z Krajowego Rejestru Karnego, zupełny odpis aktu małżeństwa lub aktu urodzenia w przypadku osób niepozostających w związku małżeńskim, życiorysy, zaświadczenie od lekarza podstawowej opieki zdrowotnej i lekarza psychiatry o braku przeciwwskazań do opieki nad dzieckiem oraz dokumenty potwierdzające zatrudnienie i źródła dochodu;
- z kandydatami do przysposobienia dziecka przeprowadzano wywiady adopcyjne w miejscu ich zamieszkania na drukach zgodnych z wzorem określonym w rozporządzeniu w sprawie wzoru. Dokumenty wywiadów zawierały informacje dotyczące danych osobowych kandydatów, warunków materialno – bytowych, stanu zdrowia, niekaralności oraz inne informacje, które kandydaci chcieliby podać. Każdy z wywiadów adopcyjnych kończył się opinią i wnioskami osoby przeprowadzającej wywiad. W kilku przypadkach wywiadów stwierdzono braki dotyczące daty wydania zaświadczeń lekarskich o stanie zdrowia oraz daty wydania zaświadczeń z Krajowego Rejestru Karnego o niekaralności kandydatów. Dyrektor do spraw adopcji wyjaśnił, że przyczyną powstałych braków był fakt nieposiadania przez kandydatów, w momencie sporządzania wywiadu adopcyjnego, wskazanych wyżej dokumentów. W każdym przypadku zostały one jednak dostarczone do Ośrodka w terminie późniejszym. W ocenie organu kontroli wszystkie pola na druku wywiadu adopcyjnego winny być wypełnione podczas przeprowadzania wywiadu z kandydatami, a w sytuacji, gdy jest to niemożliwe np. z powodów wymienionych powyżej, należy zamieścić stosowną adnotację;
- z kandydatami do przysposobienia dziecka przeprowadzano badania psychologiczne i pedagogiczne. Doboru metod diagnostycznych dokonywał psycholog lub pedagog. Najczęściej stosowane narzędzia to: Inwentarz Osobowości NEO PI-R, Skala Postaw Rodzicielskich M. Plopy, Test Niedokończonych Zdań Juliana B. Rottera oraz Genogram;

- na podstawie zgromadzonych dokumentów, przeprowadzonych wywiadów adopcyjnych oraz badań psychologicznych i pedagogicznych Komisja Kwalifikacyjna Ośrodka Adopcyjnego Dolnośląskiego Ośrodka Polityki Społecznej we Wrocławiu, zwana dalej „Komisją”, wydawała pozytywną wstępną ocenę kandydatów do przysposobienia dziecka i kierowała ich na wymagane szkolenie.

Działalność i skład Komisji Kwalifikacyjnej w Ośrodku uregulowany był zarządzeniami nr 51/2012 z dnia 13 czerwca 2012 r., nr 13a/2018 z dnia 1 sierpnia 2018 r. oraz nr 9/2019 z dnia 15 kwietnia 2019 r. Dyrektora Dolnośląskiego Ośrodka Polityki Społecznej w sprawie powołania Komisji Kwalifikacyjnej Ośrodka Adopcyjnego Dolnośląskiego Ośrodka Polityki Społecznej we Wrocławiu.

Wszystkie druki dokumentów i oświadczeń stosowane przez Ośrodek w procedurze adopcyjnej i zawierające uregulowania wynikające z przepisów prawa powszechnie obowiązującego winny zawierać w swych zapisach aktualne publikatory źródeł prawa (*dowód: akta kontroli str. 30, 31, 57, 61 – 63, 66 – 70, 100*).

W roku 2017 Dyrektor Dolnośląskiego Ośrodka Polityki Społecznej we Wrocławiu złożył kolejny wniosek do ministra właściwego do spraw rodziny o zatwierdzenie programu szkolenia dla kandydatów do przysposobienia dziecka. Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej decyzją nr 15/2017/RA z dnia 22 listopada 2017 r. ponownie zatwierdził, na okres 5 lat, Program Szkolenia dla kandydatów do przysposobienia dziecka „Kochania Godne”. Program, napisany przez pracowników Ośrodka, w całości uwzględnia zakres programowy określony w § 2 rozporządzenia w sprawie szkolenia. Program obejmuje 48 godzin dydaktycznych, w tym 10 spotkań grupowych po 4 godziny lub 5 spotkań grupowych po 8 godzin oraz 2 spotkania indywidualne po 4 godziny, tym samym spełniając wymóg określony w § 3 rozporządzenia w sprawie szkolenia. Każdy cykl programu szkolenia realizowany jest przez dwóch pracowników Ośrodka (pedagoga i psychologa) posiadających wymagane kwalifikacje zawodowe. Elementy prawa rodzinnego dotyczące przysposobienia omawiane są w programie przez prawnika. W okresie objętym kontrolą w Ośrodku przeprowadzono co najmniej 12 cykli szkoleniowych. Przegląd list obecności na szkoleniach kandydatów do przysposobienia wskazał na pełną frekwencję. W roku 2018 Ośrodek wydał 112 świadectw ukończenia szkolenia, w tym 107 świadectw dla małżonków i 5 dla osób niepozostających w związku małżeńskim. Druk świadectwa ukończenia szkolenia dla kandydatów do przysposobienia dziecka zawierał następujące dane: numer świadectwa, imię i nazwisko kandydata, datę i miejsce jego urodzenia, adres zamieszkania, termin szkolenia, nazwę organizatora, nazwę programu, datę wydania świadectwa i podpis dyrektora

Ośrodka. Wszyscy kandydaci, którzy rozpoczęli szkolenia w 2018 roku, ukończyli je. Zgodnie z art. 173a ustawy szkolenia dla kandydatów do przysposobienia dziecka nie były łączone ze szkoleniami dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego (*dowód: akta kontroli str. 31 –34, 50 –54, 60, 64–65, 70, 82*).

Zgodnie z art. 169 ust. 1 ustawy kandydatom do przysposobienia dziecka, którzy ukończyli szkolenie i otrzymali stosowne świadectwo, sporządza się pozytywną opinię kwalifikacyjną. W roku 2018 Ośrodek sporządził powyższą opinię dla 231 osób, w tym 113 małżeństwom i 5 osobom niepozostającym w związku małżeńskim. Przedłożone w czasie kontroli pozytywne opinie kwalifikacyjne kandydatów do przysposobienia dziecka zawierały następujące dane i informacje: datę sporządzenia opinii, imię i nazwisko kandydata, datę i miejsce urodzenia, wykształcenie, zatrudnienie, adres zamieszkania, datę zgłoszenia do Ośrodka, datę uzyskania pozytywnej wstępnej oceny, datę skierowania i ukończenia szkolenia, informację o przeprowadzonych badaniach psychologicznych, wywiadzie adopcyjnym oraz obserwacji wzajemnych relacji małżonków oraz informację o warunkach formalnych, zawodowych, finansowych, mieszkaniowych i zdrowotnych. Opinie podpisywane były przez pedagoga i psychologa oraz przyznawane decyzją Komisji Kwalifikacyjnej Ośrodka. Na podstawie pozytywnej opinii kwalifikacyjnej o kandydatach do przysposobienia dziecka, Komisja Kwalifikacyjna Ośrodka podejmowała decyzję o doborze kandydatów do dziecka oraz o udostępnieniu im informacji i kontaktu z dzieckiem. W takiej sytuacji pracownik Ośrodka prowadzący kandydatów spotykał się z nimi, by omówić sytuację dziecka. Jeżeli rodzina zadeklarowała gotowość poznania dziecka, pracownik umawiał się z jego opiekunami na pierwszy kontakt z kandydatami, najczęściej w miejscu zamieszkania dziecka. W takim spotkaniu uczestniczyli dziecko, kandydaci, opiekun faktyczny dziecka i pracownik Ośrodka. W zależności od formy pieczy zastępczej na spotkaniu obecny bywał także opiekun prawny, lekarz, psycholog lub pedagog. Zwykle spotkanie zaczynało się bez dziecka. W tej części spotkania kandydaci przedstawiali się opiekunom, a opiekunowie omawiali sytuację dziecka i odpowiadali na pytania kandydatów. W drugiej części spotkania przyprowadzano dziecko, zdarzało się, że kandydaci byli zapraszani do jego pokoju. Po spotkaniu, jeśli kandydaci byli zdecydowani, ustalali z opiekunami formę i częstotliwość kontaktów z dzieckiem. Pracownik Ośrodka omawiał z kandydatami przebieg spotkania, odpowiadając także na ich pytania, a następnie umawiał się z nimi, kiedy powinni dać odpowiedź w sprawie gotowości przysposobienia tego dziecka. Zwykle kandydaci od razu deklarują swoje stanowisko, zdarza się, że potrzebują kilku dni,

czasami – w przypadku starszych dzieci – potrzebują kilku spotkań i dodatkowych konsultacji z pracownikami Ośrodka. Po uzyskaniu jednoznacznej deklaracji, Ośrodek przygotowuje kandydatom wnioski o przysposobienie, który wraz z dokumentami składają w sądzie. W roku 2018 Ośrodek przygotował 136 powyższych wniosków. W czasie oczekiwania na wydanie przez sąd postanowienia, kandydaci kontaktowali się z dzieckiem, a Ośrodek monitorował te kontakty, omawiając ich przebieg. Po wydaniu przez sąd postanowienia o powierzeniu pieczy nad dzieckiem kandydatom, Ośrodek sprawował nadzór (wywiady kontrolne, rozmowy telefoniczne, rozmowy w Ośrodku) nad przebiegiem okresu osobistej styczności, przygotowując z niego sprawozdanie na wyznaczony termin rozprawy w sądzie. W roku 2018 Ośrodek sporządził na zlecenie sądów 138 opinii w trybie art. 586 § 4 Kodeksu postępowania cywilnego. Wszystkie opinie przygotowano terminowo zgodnie ze wskazaniem sądu. Ze 181 rodzin, którym przedstawiono w roku 2018 propozycję dziecka, 51 nie zdecydowało się na adopcję. Zgodnie z art. 165 ustawy, w każdym przypadku pozyskania informacji o wcześniejszym przysposobieniu rodzeństwa dziecka zakwalifikowanego przez Ośrodek do przysposobienia, powiadamiał rodziców adopcyjnych, których dane udało się ustalić, o możliwości przysposobienia kolejnego dziecka. W roku 2018, w ramach łączenia rodzeństw, 16 rodzin zdecydowało się na adopcję kolejnego dziecka (*dowód: akta kontroli str. 34 – 36, 72, 82 – 83*).

Zgodnie z art. 76 ust. 4 pkt 16, art. 77 ust. 3 pkt 5 i art. 100 ust. 4 ustawy, organizator rodzinnej pieczy zastępczej, koordynator rodzinnej pieczy zastępczej oraz dyrektor placówki opiekuńczo – wychowawczej zobowiązany jest do zgłaszania do ośrodka adopcyjnego informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających. W roku 2018 do Ośrodka wpłynęły 592 informacje uzasadniające zakwalifikowanie dziecka do przysposobienia, w tym 422 od organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej, 118 od dyrektorów placówek opiekuńczo – wychowawczych oraz łącznie 52 informacje z sądów rodzinnych, regionalnych ośrodków polityki społecznej z innych województw, podmiotów leczniczych oraz opiekunów prawnych dzieci. Zgodnie z art. 164 ust. 2 ustawy Ośrodek zobowiązany jest niezwłocznie wystąpić do organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, zespołu do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w instytucjonalnej pieczy zastępczej lub dyrektora placówki opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego o przekazanie, w terminie 7 dni, opinii oraz dokumentacji, o których mowa w art. 139a ustawy, chyba że jest w ich posiadaniu. Na podstawie zgłoszenia i uzyskanych opinii Ośrodek sporządza informację o sytuacji prawnej, rodzinnej i zdrowotnej dziecka,

zwaną „kartą dziecka” (wzór „karty dziecka” stanowi załącznik nr 2 do rozporządzenia w sprawie wzoru).

Na przestrzeni 2018 roku Ośrodek w 106 przypadkach zgłoszeń wnioskował do organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej, zespołów do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka lub dyrektorów placówek opiekuńczo – wychowawczych typu rodzinnego o przekazanie wymaganych opinii i dokumentów dotyczących: zasadności przysposobienia dziecka, kontaktów dziecka z rodziną biologiczną i wpływie tych kontaktów na dziecko, zasadności przysposobienia związanego ze zmianą miejsca zamieszkania dziecka na miejsce zamieszkania poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, zasadności wspólnego umieszczenia rodzeństwa w rodzinie przysposabiającej, możliwości nieumieszczenia wspólnie rodzeństwa w rodzinie przysposabiającej z powodu nieznaalezienia kandydata do przysposobienia rodzeństwa, informacji o sytuacji prawnej dziecka i przebiegu pobytu dziecka w pieczy zastępczej. Z włączonej do akt kontroli ankiety z działalności Ośrodka w roku 2018 wynika, że znaczna część instytucji, z którymi Ośrodek współpracuje przesyła wyżej wymienione dokumenty wraz ze zgłoszeniem dziecka. Niestety, nie wszystkie podmioty współpracują zgodnie z wytycznymi ustawowymi, tzn. nie przestrzegają terminu 7 dni na przekazanie wymaganej dokumentacji. Statystycznie, w roku 2018 czas oczekiwania przez Ośrodek wynosił około miesiąca w przypadku organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej oraz dwóch miesięcy w przypadku zespołów do spraw okresowej oceny w pieczy instytucjonalnej i dyrektorów placówek opiekuńczo – wychowawczych typu rodzinnego. Ze względu na fakt, że Ośrodek został wyznaczony do prowadzenia wojewódzkiego banku danych o dzieciach z terenu województwa oczekujących na przysposobienie, zwanego dalej „WBD”, nie było potrzeby występowania do WBD o ustalenie sytuacji prawnej zgłaszanych dzieci (art. 164 ust. 3 ustawy).

Na podstawie otrzymanych zgłoszeń i po skompletowaniu opinii oraz dokumentacji wskazanej w art. 139a ustawy Ośrodek, w roku 2018, sporządził 389 kart dziecka. W trakcie działań kontrolnych ocenie poddano 38 kart dziecka sporządzonych po 1 kwietnia 2018 r. i stanowiących próbę kontrolną. Karty dziecka, zgodnie z wzorem określonym w rozporządzeniu w sprawie wzoru, zawierały dane osobowe dziecka, dane o jego rodzicach, opis sytuacji prawnej dziecka, stosunek dziecka do przysposobienia, informacje o rodzeństwie, szczegółowy opis pobytu dziecka w pieczy zastępczej, dane o stanie zdrowia oraz dane o rozwoju psychofizycznym dziecka. Integralną częścią każdej karty dziecka była metryka prowadzenia sprawy. Spośród wszystkich dzieci, dla których sporządzono w roku 2018 karty dziecka, 202 dzieci zostało zakwalifikowanych do przysposobienia, natomiast

nie zakwalifikowano do przysposobienia 187 dzieci. Dyrektor do spraw adopcji poinformował, że średni czas od dnia zgłoszenia informacji uzasadniającej zakwalifikowanie dziecka do przysposobienia do dnia sporządzenia karty dziecka wynosił, w roku 2018, 38 dni (*dowód: akta kontroli str. 24 – 26*).

Zgodnie z art. 164 ust. 5 ustawy, w terminie 30 dni od dnia sporządzenia karty dziecka, Komisja Kwalifikacyjna dokonywała stosownej kwalifikacji dziecka i przygotowywała dokument potwierdzający zakwalifikowanie lub brak zakwalifikowania dziecka do przysposobienia. Ocenie poddano dokumentację 38 dzieci, w stosunku do których Ośrodek otrzymał informacje uzasadniające kwalifikację do przysposobienia. W aktach badanych spraw zgromadzono następujące dokumenty: zgłoszenie dziecka przez osoby lub instytucje wskazane w art. 164 ust. 1 ustawy, informację o sytuacji prawnej dziecka, opinie, o których mowa w art. 139a ustawy, sporządzoną przez Ośrodek kartę dziecka oraz kartę kwalifikacji dziecka obejmującą: diagnozę psychologiczno – pedagogiczną, określenie specyfiki potrzeb dziecka w kontekście prawidłowego doboru rodziny, ocenę stopnia możliwości nawiązania przez dziecko więzi emocjonalnej w nowej rodzinie, ustalenie sytuacji prawnej rodzeństwa, analizę aktualnych więzi dziecka oraz analizę całościowej sytuacji dziecka uzasadniającej (lub nie) zakwalifikowanie do przysposobienia. Dodatkowo, w dokumentacji każdego dziecka była metryka prowadzenia sprawy, wyciąg z protokołu z posiedzenia Komisji Kwalifikacyjnej oraz informacja zwrotna do instytucji zgłaszającej dziecko o jego zakwalifikowaniu lub braku kwalifikacji do przysposobienia. W roku 2018 odbyły się 142 posiedzenia Komisji Kwalifikacyjnej. Wszystkie decyzje Komisji zostały odnotowane i potwierdzone w Zeszycie Protokołów oraz w formie wyciągów z protokołu do akt każdej sprawy. Wśród najczęściej występujących przyczyn niezakwalifikowania dziecka do przysposobienia stwierdzano brak możliwości nawiązania przez dziecko więzi w nowej rodzinie, toczące się postępowania sądowe w sprawie kwalifikowanych dzieci oraz ze względu na dobro dziecka, dla którego zmiana środowiska rodzinnego nie była wskazana. Dotyczyło to przede wszystkim dzieci umieszczonych w spokrewnionych rodzinach zastępczych lub dzieci od wielu lat przebywających w rodzinach zastępczych niezawodowych. Badając w toku kontroli dokumentację wyżej wymienionych dzieci stwierdzono w kilku przypadkach brak wypełnienia przez lekarza pediatrę części VI karty dziecka. Dyrektor do spraw adopcji złożył do akt kontroli stosowne wyjaśnienia, z których wynika, że opiekunowie prawni dzieci (dziadkowie lub inni członkowie rodziny) odmawiali lub skutecznie zwlekali z wizytą u lekarza celem wypełnienia części VI karty dziecka dotyczącej stanu zdrowia i rozwoju wiedząc, że jest to tylko formalność, bo dziecko

i tak nie zostanie zakwalifikowane do przysposobienia ze względu na silne więzi z bliskimi. Mając na uwadze powyższe, Ośrodek na spotkaniu z dyrektorami Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie z Dolnego Śląska w dniu 21 stycznia 2014 r. ustalił, że w sytuacjach kiedy organizator rodzinnej pieczy zastępczej będzie przewidywał problem z pozyskaniem od opiekunów prawnych wypełnionej części VI karty dziecka, Ośrodek w procesie kwalifikacji dziecka odstąpi od realizacji tego wymogu, a informacje na temat stanu zdrowia pozyska bezpośrednio od pracowników centrum pomocy lub podczas posiedzeń zespołów do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka. W ocenie organu kontroli powyższe działanie wpisuje się w nurt racjonalnego stosowania prawa oraz wychodzi naprzeciw dobru dziecka. W roku 2018 Ośrodek odstąpił od kwalifikacji do przysposobienia w przypadku 173 dzieci, które mając ukończony 13 rok życia, nie wyraziły zgody na wszczęcie procedury adopcyjnej (*dowód: akta kontroli str. 26 – 27, 73 – 81, 84, 86, 88 – 89, 91, 100 – 101*).

Przepisy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nie określają czasu poszukiwania przez Ośrodek kandydatów na rodziców adopcyjnych dla zakwalifikowanych do przysposobienia dzieci. Dane zawarte w ankiecie z działalności Ośrodka wskazują, że w przypadku niepozykania kandydata na rodzica adopcyjnego, Ośrodek na bieżąco (najczęściej od 7 do 12 dni od kwalifikacji) przekazuje dokumentację kwalifikacyjną dziecka do WBD. W 2018 roku, w dwóch przypadkach, termin przekazania dokumentów kwalifikacyjnych do WBD wydłużył się do 37 i 60 dni. W jednym przypadku było to spowodowane koniecznością wyjaśnienia kwestii kontaktów z dzieckiem zakwalifikowanym do adopcji podjętych przez rodziców biologicznych, natomiast w drugim przypadku było konsekwencją wycofania się kandydatów na rodziców adopcyjnych z procedury przysposobienia w okresie styczności z dziećmi. Powyższe nie stanowią jednak nieprawidłowości w rozumieniu ustawy. W okresie objętym kontrolą Ośrodek wskazał kandydatów na rodziców adopcyjnych dla 127 zakwalifikowanych dzieci, w tym 125 dzieci zgłoszonych i zakwalifikowanych w 2018 roku.

Zgodnie z art. 164 ust. 6 i 7 ustawy Ośrodek w roku 2018 przekazał do WBD dokumentację kwalifikacyjną 72 dzieci, w tym 53 dzieci zakwalifikowanych przez Ośrodek, dla których nie udało się pozyskać kandydatów na rodziców adopcyjnych. Dodatkowo, WBD działający w Ośrodku przekazał dokumentację kwalifikacyjną 11 dzieci zakwalifikowanych do przysposobienia przez Archidiecezjalny Ośrodek Adopcyjny we Wrocławiu i dokumentację kwalifikacyjną 14 dzieci zakwalifikowanych do przysposobienia przez Ośrodek Adopcyjny NADZIEJA w Jeleniej Górze. Dokumentacja kwalifikacyjna dzieci z grupy kontrolnej zawierała w każdym przypadku: zgłoszenie osoby lub instytucji,

wypełnioną kartę dziecka, opinie, o których mowa w art. 139a ustawy, kartę kwalifikacyjną oraz protokół z kwalifikacji dziecka do przysposobienia. We wszystkich przypadkach WBD zachował termin 3 dni od dnia otrzymania dokumentacji kwalifikacyjnej do dnia przekazania jej innym ośrodkom działającym na terenie województwa dolnośląskiego oraz wszystkim ośrodkom adopcyjnym w kraju prowadzącym wojewódzkie banki danych. Powyższe działania spowodowały, że w roku 2018 Ośrodek pozyskał kandydatów na rodziców adopcyjnych dla 22 dzieci zakwalifikowanych do przysposobienia krajowego (*dowód: akta kontroli str. 27 – 28, 84, 87, 90*).

Realizując wymóg wskazany w art. 164 ust. 10 ustawy, WBD działający w Ośrodku przekazał do Wojewódzkiego Ośrodka Adopcyjnego w Warszawie przy ul. Nowy Zjazd 1, pełniącego zadania centralnego banku danych, dokumentację kwalifikacyjną 73 dzieci zakwalifikowanych do przysposobienia krajowego. Dla dzieci nie pozyskano kandydatów na rodziców adopcyjnych w kraju w terminie 55 dni od dnia wysłania przez ośrodek adopcyjny prowadzący wojewódzki bank danych dokumentacji kwalifikacyjnej do ośrodków adopcyjnych na terenie województwa oraz do ośrodków adopcyjnych prowadzących wojewódzkie banki danych w pozostałych województwach. Spośród łącznej liczby dzieci, których dokumentację kwalifikacyjną przekazano do centralnego banku danych, było 49 dzieci, których sprawy prowadził Ośrodek, 11 dzieci, których sprawy prowadził Archidiecezjalny Ośrodek Adopcyjny we Wrocławiu i 13 dzieci, których sprawy prowadził Ośrodek Adopcyjny NADZIEJA w Jeleniej Górze. W oparciu o grupę kontrolną stwierdzono, że do centralnego banku danych przekazywano terminowo kompletną dokumentację kwalifikacyjną. Podane przez Dyrektora do spraw adopcji dane w ankiecie z działalności Ośrodka wskazują, że w roku 2018 tylko 6 dzieci zostało zakwalifikowanych przez ośrodek prowadzący centralny bank danych do przysposobienia międzynarodowego (*dowód: akta kontroli str. 85, 87, 90, 91*).

W Ośrodku procedury i czynności związane z przekazywaniem informacji uzasadniających kwalifikację do przysposobienia, sporządzaniem kart dziecka i metryk prowadzenia spraw oraz przekazywaniem dokumentacji kwalifikacyjnej dziecka na poziomie Ośrodka, wojewódzkiego i centralnego banku danych nie są prowadzone z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3 ustawy. Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej nadal prowadzi prace nad udostępnieniem wszystkim ośrodkom adopcyjnym i urzędowi marszałkowskiemu w kraju systemu teleinformatycznego „Adopcja” (*dowód: akta kontroli str. 29, 120 – 122*).

Na dzień kontroli w Dolnośląskim Ośrodku Polityki Społecznej zatrudnionych było 30 osób zajmujących się w Ośrodku Adopcyjnym prowadzeniem procedur przysposobienia lub przygotowaniem osób zgłaszających gotowość do przysposobienia. Spośród zatrudnionych, 14 osób było do końca 2011 roku pracownikami Ośrodka Adopcyjno – Opiekuńczego wchodzącego w skład Wrocławskiego Centrum Opieki, Wychowania i Adopcji – jednostki organizacyjnej Gminy Wrocław. W związku z wejściem w życie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej powyższe osoby, na mocy art. 244 ust. 5 ustawy, stały się z dniem 1 stycznia 2012 roku pracownikami ośrodka adopcyjnego prowadzonego przez samorząd województwa. Oceny zgodności zatrudnienia z wymaganymi kwalifikacjami, o których mowa w art. 159 ust. 1 ustawy, dokonano na podstawie dokumentacji z akt osobowych 16 osób zatrudnionych w Ośrodku po dniu 1 stycznia 2012 roku. Stwierdzono, że 9 osób posiada tytuł zawodowy magistra na kierunku psychologia, 5 osób tytuł zawodowy magistra na kierunku pedagogika i 1 osoba tytuł zawodowy magistra na kierunku teologia oraz ukończone studia podyplomowe w zakresie pedagogiki opiekuńczo – wychowawczej. Wymagany przed zatrudnieniem w ośrodku adopcyjnym, co najmniej roczny staż pracy z dziećmi w instytucjach, których zakres działania obejmuje opiekę nad dzieckiem lub pracę z rodziną, spełniło 13 pracowników. Dyrektor do spraw adopcji złożył wyjaśnienia dotyczące zatrudnienia 3 osób bez wymaganego stażu pracy (dane osobowe w aktach kontroli). We wskazanych przypadkach pracodawca błędnie zinterpretował zapis art. 159 ust. 1 pkt 2 ustawy i uznał przedłożone przez kandydatów do pracy dokumenty, np. potwierdzenie z Powiatowego Urzędu Pracy o odbyciu stażu zawodowego dla osób bezrobotnych, zaświadczenie o wolontariacie lub referencje podmiotu zlecającego zadanie za dokumenty potwierdzające zatrudnienie i staż pracy. Z faktu podjęcia czynności zawodowych przez wyżej wymienione osoby w roku 2012 (2 osoby) i 2017 (1 osoba), każda z nich, na dzień kontroli, nabyła już wymagany staż pracy. Organ kontroli zwraca jednak szczególną uwagę na konieczność literalnego przestrzegania zapisów ustawy dotyczących wymagań kwalifikacyjnych stawianych kandydatom do pracy w ośrodku adopcyjnym, którzy mają zajmować się prowadzeniem procedur przysposobienia lub przygotowaniem osób zgłaszających gotowość do przysposobienia dziecka.

Pani Katarzyna Zbąska pełniąca funkcję zastępcy dyrektora do spraw adopcji, odpowiedzialna za bieżącą, merytoryczną działalność Ośrodka, posiada tytuł zawodowy magistra na kierunku pedagogika oraz wymagany co najmniej 3 – letni staż pracy w instytucji zajmującej się pracą z dziećmi lub rodziną.

Wszystkie osoby, których dokumenty poddano ocenie w zakresie zgodności zatrudnienia z wymaganymi kwalifikacjami, złożyły pracodawcy pisemne oświadczenia o braku ingerencji sądu w wykonywanie władzy rodzicielskiej, o braku obowiązku alimentacyjnego wynikającego z tytułu egzekucyjnego lub jego wypełnianiu oraz braku skazania prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe (*dowód: akta kontroli str. 94 – 99, 101 – 104, 113 – 118, 119*).

W wyniku przeprowadzonej kontroli kompleksowej w trybie zwykłym w Dolnośląskim Ośrodku Polityki Społecznej Ośrodka Adopcyjnym we Wrocławiu stwierdzono następujące nieprawidłowości, których przyczyną było nieprzestrzeganie obowiązujących przepisów prawa w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej:

- 1) W Regulaminie organizacyjnym, w części dotyczącej Ośrodka Adopcyjnego, nie ma zapisów dotyczących szczegółowych zadań ośrodka, jego organizacji oraz godzin pracy. Dodatkowo, błędnie określono stanowisko osoby, która z mocy ustawy odpowiedzialna jest za kierowanie ośrodkiem;
- 2) W momencie zatrudnienia trzech pracowników zajmujących się prowadzeniem procedur adopcyjnych i przygotowaniem osób zgłaszających gotowość do przysposobienia dziecka nie miało wymaganego, co najmniej rocznego, stażu pracy z dziećmi w instytucjach, których zakres działania obejmuje opiekę nad dzieckiem lub pracę z rodziną.

Wobec powyższego wydaje się zalecenie pokontrolne:

- 1) Doprowadzić do zgodności z przepisami prawa zapisy Regulaminu organizacyjnego Dolnośląskiego Ośrodka Polityki Społecznej w części dotyczącej Ośrodka Adopcyjnego.

Podstawa prawna: art. 157 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2018, poz. 998 z późn. zm.).

Termin realizacji: do 31 lipca 2019 r.

- 2) Przestrzegać wymagań kwalifikacyjnych przy zatrudnianiu osób do prowadzenia procedur adopcyjnych lub przygotowywania kandydatów na rodziców adopcyjnych.

Podstawa prawna: art. 159 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2018, poz. 998 z późn. zm.).

Termin realizacji: na bieżąco.

POUCZENIE

Zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego, w tym wystąpienia niezawierającego zaleceń pokontrolnych, składa się na zasadach określonych w art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. 2018, poz. 998 z późn. zm.).

W terminie do dnia **15 sierpnia 2019** r. kierownik jednostki podlegającej kontroli winien powiadomić Wojewodę Dolnośląskiego o sposobie realizacji **zaleceń, uwag i wniosków** przedstawionych w niniejszym wystąpieniu.

Małgorzata Kubiś
.....
(przewodniczący zespołu inspektorów)

Małgorzata Saska
.....
(członek zespołu inspektorów)

Edyta Kamińska
.....
(członek zespołu inspektorów)

Z up. WOJEWODY DOLNOŚLĄSKIEGO
.....
(kierownik komórki do spraw kontroli)
Dyrektor Wydziału
Zdrowia i Polityki Społecznej